

Klaroengeschal weerklonk

We houden niet van onaangename verrassingen en willen alles onder controle krijgen, brengen, hebben en houden. Dat geldt in het bijzonder voor de mei-maand, zwermmaand. Er zijn boeken vol geschreven over het zwermpektakel, deels uit ontzag en bewondering, maar vooral ... om het onder controle te krijgen. Ondanks al onze opgestapelde wijsheid gaan de bijen gewoon hun gang. Ze zwermen in het verleden, zwermen dit jaar en zullen dat ook in de toekomst gewoon blijven doen. Dat is maar goed ook, want daardoor blijven ze aanwezig en dat is weer precies wat we willen. Over wijsheid gesproken. Om in te spelen op het zwermgedrag van de bijen zijn er allerlei methoden bedacht om het naar onze hand te zetten. Het gevolg kent u net zo goed als ik. Beurtelings schudden we ons hoofd in wijsheid of knikken instemmend als we er iets van onze eigen aanpak in terug vinden. Toch is de theorie zo eenvoudig. Zwermgedrag ontstaat vanwege ruimtegebrek voor het volk. Geurstoffen van de koningin bereiken niet alle uithoeken van de bijenstaat, met als gevolg dat het volk nieuwe koninginnen gaat kweken. De aanwezige koningin legt minder eitjes en valt af. Jonge bijen kunnen de ontvangen nectar niet meer kwijt en leggen een voorraad aan in hun maag. Hun wasklieren zwellen op, maar ze hebben niet de ruimte om te bouwen. Malaise alom! Voor haalbijen die met nectar thuis komen is geen eer te behalen. In lange slingers hangen hun zusters en halfzusters als stroop aan elkaar, in en eventueel ook buiten de woning, afhankelijk van de temperatuur en wie weet van welke factoren nog meer. Haalbijen worden speurbijen en gaan op zoek naar een nieuwe woonplek, ze gaan de huizenmarkt op. Als dan alles meezit dan wordt op een gegeven moment het sein tot vertrek gegeven ('klaroengeschal weerklinkt', noemde men dat heel vroeger). Een nieuw volk is geboren. Zo eenvoudig is dat dan. Na deze theorie gaan we op afstand toezien hoe anderen er zich doorheen werken. U heeft uw zaakjes op orde? Uw bijen zullen niet zwermen? Kom op, dan maken we een internationaal rondje om het zwermgebeuren.

Het gebruik van de voorzwerm

We gaan eerst op bezoek bij Richard Taylor. Hij woont in de staat New York en is al een mensenleven lang imker. 'Houd het simpel' is zijn lijfspreuk en daarom is hij volledig overgegaan op het winnen van raathoning. Niet de manier om in een kort tijdbestek

rijk te worden maar wel om lang plezier te blijven houden in het bijengedoe. Het winnen van raathoning staat in ons land op een laag pitje en beperkt zich hoofdzakelijk tot de heidegebieden. Toch zitten er in de manier van aanpak van onze Amerikaanse collega een aantal elementen die we best kunnen gebruiken. Om te beginnen zijn uitspraak: 'Stel in de zwermtijd nooit uit tot morgen wat je vandaag moet doen, want anders gaat het mis'. Natuurlijk gaat het een keer mis. Hangt er al een prachtige voorzwerm? Schep deze dan en zet hem tot de avond in de schaduw. Maak een woning in orde bestaande uit een broedkamer met tien raten kunstraat en schud daar de zwerm in af. Plaats vervolgens een moerrooster en daarop een honingkamer. Geef alleen raampjes met kunstraat. Bij dracht worden deze onmiddellijk uitgebouwd, anders moet u voeren. Hangt u in de broedkamer één of meerdere uitgebouwde raten dan zal de koningin deze snel beleggen en wordt er een tros gevormd om de warmte in het broednest vast te houden. Het uitbouwen van raten in de honingkamer wordt dan sterk vertraagd. Voor het winnen van raathoning wordt door Amerikaanse imkers veel gebruik gemaakt van ronde secties. Om nog sneller uitgebouwde secties te krijgen geeft Richard Taylor een honingkamer als broedruimte met daarop een moerrooster en nog een paar honingkamers. Bij een goede dracht wordt alles razend snel uitgebouwd en met honing gevuld. Het komt een enkele keer voor dat de zwerm geen genoeg neemt met de aangeboden woning en weer vertrekt. Om dat te voorkomen zet hij een strookje moerrooster voor de vliegopening. Na twee dagen kan het worden verwijderd.

Een volk met doppen

Een volk met doppen is in zwermstemming en het wegbreken van de doppen om het zwermen te voorkomen is meestal vechten tegen de bierkaai. Maak van de zwermstemming gebruik en geef de bijen het idee dat ze hebben gezwermd. Maar let wel, op een moment dat het ons uitkomt. Schud alle raten uit het broednest zodanig af boven een laken, dat daarop 2/3 van de bijen belanden. Zoek de koningin. Stop deze in een moerhuisje en hang deze aan een zelf gemaakt kruisvormig raamwerk vlak boven het laken. De bijen op het laken zullen zich rond het moerhuisje met koningin voegen en de zwerm is gevormd. Deze kunstzwerm komt in de avond op de plek van het moedervolk te staan en wordt dan de volgende dagen versterkt met de daar

geïntereerde vliegbijen. Bovenstaande heeft natuurlijk niets te maken met zwermpreventie, want we maken gebruik van de bestaande zwermstemming. We bereiken er wel mee dat we niet voor verrassingen komen te staan. Er kan ook een kunstzwerm worden gemaakt door het grootste deel van de bijen in een broed - of honingkamer af te slaan. Overtuig je ervan dat de koningin ook in deze bak komt. Leg op deze bak een moerrooster en zet daarop één of meerdere honingkamers. Ook nu geven we de kunstzwerm alleen kunststraat. Bij afwezigheid van zomerdracht moet er uiteraard worden gevoerd om de raten mooi uitgebouwd te krijgen. Denk eventueel gelijk aan een varroabestrijding. Het oorspronkelijke volk komt door het uitlopende broed weer snel op sterkte. Vlieggaat verkleinen om roverij te voorkomen als er geen dracht is en na een paar dagen eventueel wat voeren. Ook kan in een dergelijk volk makkelijk een vooraf gekweekte koningin worden ingevoerd nadat eventueel aangezette doppen zijn verwijderd.

Van drie op vijf

In Amerika noemen ze een dergelijke zwerm een 'shook swarm' oftewel schudzwerm. Het kan fout gaan als te weinig bijen worden afgeschud. Zelf maak ik al een paar jaar een schudzwerm door het grootste deel van de bijen van twee volken in één broedbak af te slaan vergezeld door een aantal raten uitlopend broed. Dit nieuwe volk krijgt een andere plek zodat de vliegbijen in hun eigen volk blijven. Dit jaar eens geen broed of uitgebouwde raten mee geven, een beetje experimenteren dus. Vaak hebben we een volk dat 'ver' vooruit is op de overige volken en al zwermneiging heeft. Hoe nu verder? Zet op de plek van dit volk een bodemplank met broedkamer. Sla alle raten van het volk daarin af en vul de ruimte aan met kunststraat, dekplank en dak er op, stukje moerrooster voor het vlieggaat en klaar is kees. Je houdt nu over twee bakken met broed in alle stadia en open doppen. Nu komen de andere twee volken zonder zwermneiging aan bod. Verwijder dak en dekplank en leg op de bovenste bak een moerrooster. Zet daarop een bak met broed van het afgeslagen volk. Dekplank en dak op z'n plaats en het werk zit er even op. Wat hebben we nu bereikt? Het afgeslagen volk is voorlopig druk met het uitbouwen van de kunststraten en kan een eventuele oogst binnenhalen. De volken die een bak met broed en doppen hebben gekregen zullen dit broed gaan verzorgen. Er is nu extra werk aan de winkel en van zwermneiging is voorlopig geen sprake. Na een week wordt van deze volken de bak met broed en opzittende bijen weer afgenomen en

deze gaan een eigen leven leiden. Het broed is inmiddels gesloten en de doppen kunnen binnen een paar dagen uitlopen. Omdat het volken zijn zonder vliegbijen worden de doppen door de bijen opgeruimd zodra een koningin is uitgelopen. Als er nu dracht is, zijn drie volken in optimale conditie om het goddelijke Ambrosia te verzamelen. Niet vergeten de volken die de bak broed hebben verzorgd voldoende ruimte te geven.

Nieuw is deze aanpak zeker niet. Reeds in het Maandschrift voor Bijenteelt van februari 1930 wordt deze manier van zwermverhinderend onder de naam 'Alexander methode' door de toenmalige wandeleraar de heer Hootsen uiteengezet. Tja, wat is nieuw...

Het weer in mei

Over de periode 1971-2000 bedroeg in het midden van het land het aantal uren zonneshijns 204, de hoeveelheid neerslag 62 millimeter en de gemiddelde maximumtemperatuur 17,6°C.

Mei maanden

Jaar	Zon	Uren	Neerslag (mm)	Max.temp °C
1997	normaal		nat (78)	normaal
1998	normaal		droog (35)	zeer warm (19,9)
1999	zonnig	(234)	normaal	warm (19,1)
2000	normaal		nat (87)	zeer warm (20,0)
2001	zeer zonnig	(279)	droog (34)	warm (19,4)

Geraadpleegd

Richard Taylor, Shook Swarming, The Comb Honey Book, Philip McCabe, Beekeeping in Ireland, The Beekeepers Quarterly 17(4): 28 (2001)
Kastelijns Mark, Een ongewone vangmethode, D'n Balkumse Bie Nr. 32: 12 (1996)

Kortingsbon

Op vertoon van deze bon krijgt u op de entree een korting van € 1,50 per persoon (max. 4 personen).

Normale entree: Volwassenen € 9,50
65+ € 9,00
kinderen van 3 tot 11 jaar € 8,00

Deze bon is geldig tot 31 december 2002. (Niet in combinatie met andere acties).